

CONEIXEMENTS I USOS LINGÜÍSTICS DE LA POBLACIÓ D'ANDORRA

Situació actual i evolució (1995-2009)

CONeixEMENTS I USOS LINGÜÍSTICS DE LA POBLACIÓ D'ANDORRA

Situació actual i evolució (1995-2009)

Govern d'Andorra

Servei de Política Lingüística
Govern d'Andorra

Estudi: Centre de Recerca Sociològica de l'Institut
d'Estudis Andorrans

Disseny gràfic: marc número sis amb Jordi Pinós

Impressió: Impremta Solber

DL: AND. 908-2011

ISBN: 978-99920-0-615-3

CONTINGUT

Presentació	5
Introducció	7
Perfil sociodemogràfic	8
Llengua materna i llengua pròpia	9
Coneixements lingüístics	10
Usos lingüístics	12
Indicador lingüístic	23
Actituds cap al català	24
Conclusions i valoracions	25
Annex	27

PRESENTACIÓ

El llibret que teniu a les mans és una síntesi de l'evolució i la situació actual del català en relació amb les altres llengües que tenen una presència destacada en la nostra societat.

Des que el 1995 es van publicar els resultats del primer estudi per establir un indicador sociolingüístic d'Andorra, els governs successius l'han reprès, tal com determina la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial (1999), en intervals regulars de quatre o cinc anys, per disposar d'un instrument objectiu que ens permeti programar les accions més adequades a cada moment en matèria de planificació lingüística.

L'enquesta del 2009 ens proporciona dades noves i reveladores pel que fa al coneixement de la nostra llengua, l'ús que se'n fa i l'actitud dels parlants.

Cal remarcar el bon coneixement del català, que es manté estable, sobretot entre la població més jove, sens dubte per la tasca que desenvolupen els nostres estaments educatius i el Servei de Política Lingüística. Un altre fet positiu és la identificació majoritària de la població amb la llengua catalana com a pròpia, que pot ser un factor d'identitat molt interessant. També són especialment significatius l'augment de l'ús del català a la feina i a les botigues, i sobretot l'alta transmissió del català als fills, fins i tot en moltes famílies en què els pares parlen altres llengües.

Tanmateix, no ens podem relaxar a l'hora de fomentar l'ús del català, amb tots els mitjans que tinguem a l'abast, en els àmbits de l'activitat socioeconòmica on es troba més desfavorit. Aquesta actualització de l'estudi de coneixements i usos lingüístics torna a posar en evidència que la llengua oficial perd cada vegada més presència en un sector tan important per al país com el dels serveis.

El nostre objectiu més immediat és evitar la tendència a relegar el català als àmbits més administratius i acadèmics, on ja té una presència majoritària pel fet de considerar-lo com a llengua oficial. Cal que l'utilitzem en totes les situacions de la vida social. Ho podem aconseguir prenent consciència del fet que, encara que una gran proporció de la població parli altres llengües, el nivell de coneixement del català és bo en general i l'actitud de fer servir el català amb els metges o els gestors i altres llengües amb els treballadors del comerç, per exemple, respon sovint a prejudicis o a una concepció equivocada de la convivència lingüística. Tot i que creix el percentatge de persones que no canvien de llengua quan no és necessari, si el 80% dels catalanoparlants continuem renunciant al català quan el nostre interlocutor parla una altra llengua, no afavorim la integració lingüística ni transmetem la imatge que el català ha de ser la llengua comuna d'Andorra, una llengua necessària i oberta a tothom.

Antoni Martí Petit
Cap de Govern

INTRODUCCIÓ

En aquest estudi, elaborat pel Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans, es presenten els principals resultats de la quarta onada de l'enquesta *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra*, encarregada pel Servei de Política Lingüística.

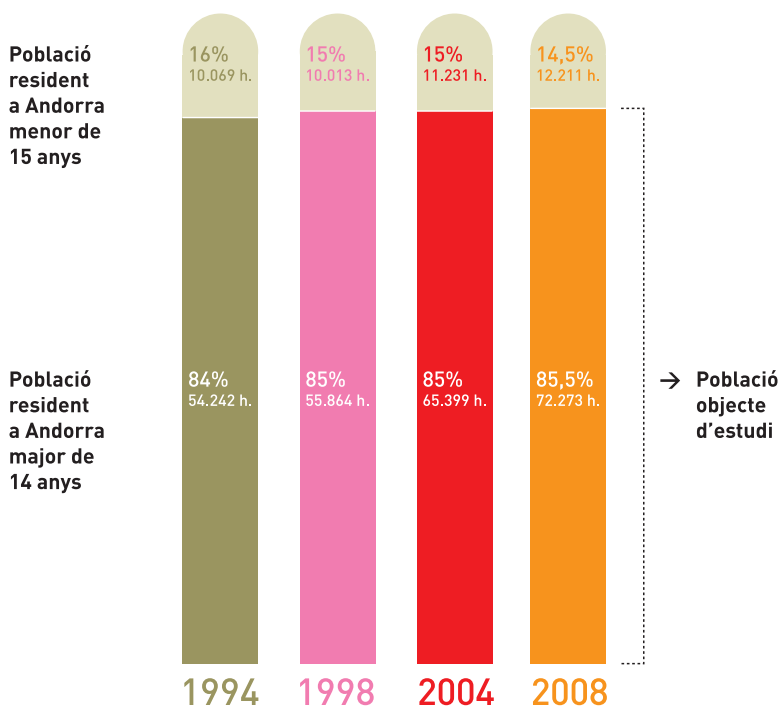
Els resultats que es mostren a continuació representen un recull sintètic extret d'un informe més exhaustiu i detallat que podeu consultar al web www.catala.ad.

Igual que en les tres ocasions anteriors, l'estudi s'ha centrat en els hàbits lingüístics de la població resident a Andorra de més de 14 anys.¹ La metodologia emprada permet comparar aquests resultats amb els dels estudis del 1995, el 1999 i el 2004.² El treball de camp es va portar a terme entre l'11 i el 29 de maig del 2009.

La mostra era de 821 persones escollides per quotes de sexe entre la població que tenia telèfon fix o mòbil (els números de telèfon es van triar de manera aleatòria entre els que figuren a la guia de telèfons d'Andorra Telecom). Per obtenir una mostra representativa de la població, es va aplicar un coeficient de ponderació per edat i nacionalitat.

1. Font: estadístiques dels anys 1994, 1998, 2004 i 2008 facilitades pel Govern d'Andorra.

2. Vegeu a la pàgina 27 la fitxa tècnica metodològica corresponent a l'estudi de cada any: 1995, 1999, 2004 i 2009.

PERFIL

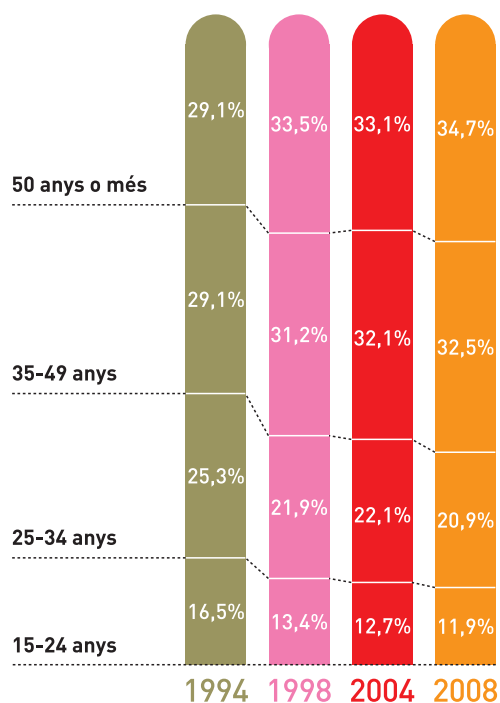
SOCIODEMOGRÀFIC

Les dades³ sobre l'evolució del perfil sociodemogràfic de la població mostren que continua la tendència a l'alça del grup de població de nacionalitat andorrana (+2% respecte al 2004) en detriment de la població de nacionalitat espanyola (-6%), una lleugera disminució de la francesa (-0,5%) i un augment de la portuguesa (+3,5%).

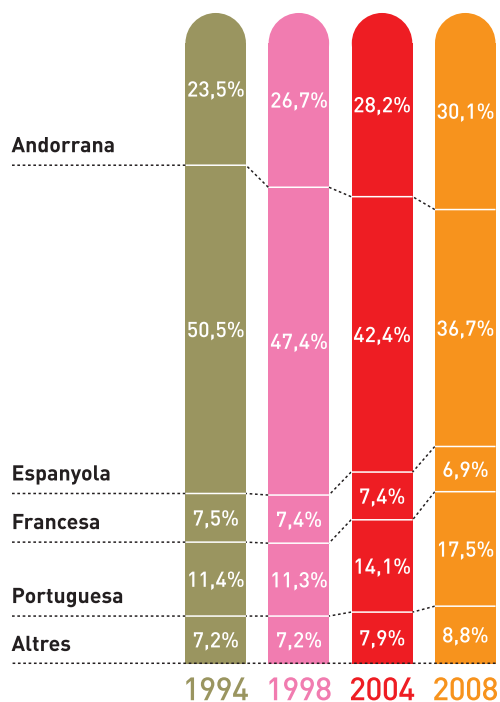
Pel que fa a l'edat, també hi ha continuïtat en l'envelliment progressiu de la població. Els grups d'edats que s'incrementen són el de 35 a 49 anys (+0,5% respecte al 2004) i el de 50 anys o més (+1,5%), i en canvi es redueixen aproximadament un punt el de 25 a 34 anys i el de 15 a 24.

3. Els percentatges d'edat i nacionalitat fan referència a les dades reals de població de 1994, 1998, 2004 i 2008 publicades pel Ministeri d'Interior.

EDAT

NACIONALITAT

LLENGUA MATERNA I LLENGUA PRÒPIA

En els estudis anteriors remarcàvem la relació entre la llengua en què s'ha après a parlar i la llengua en què s'ha après a llegir i escriure, i incloïem aquesta informació en l'apartat dedicat als coneixements lingüístics. A la publicació de l'estudi del 2009, ens sembla més significatiu dedicar un capítol a la distribució de la població per llengües maternes, amb el gràfic comparatiu de tots els estudis fets fins ara, i relacionar-ho amb la distribució de la població segons la llengua que considera pròpia, com a variable afegida en la darrera enquesta. Els resultats indiquen una tendència psicològica a identificar-se amb el català superior a la presència que té com a llengua materna entre la població.

S'entén per *llengua materna* la llengua en què s'aprèn a parlar. La llengua materna castellana és la més freqüent (44%), seguida del català (29%), que baixa un punt respecte al 2004. El portuguès puja 3 punts (18%) i el francès es manté estable (10,5%).

El 59% dels andorrans van aprendre a parlar en català i un 41% ho van fer en castellà. En el cas dels espanyols els percentatges són del 29% i del 73% respectivament.

Les dades segons els grups d'edat són molt significatives: el 45% dels joves d'entre 15 i 24 anys tenen el català com a llengua materna (44% el castellà), mentre que en el segment de 25 a 34 anys hi ha més persones que tenen el portuguès com a llengua materna que no pas el català (31% i 22%).

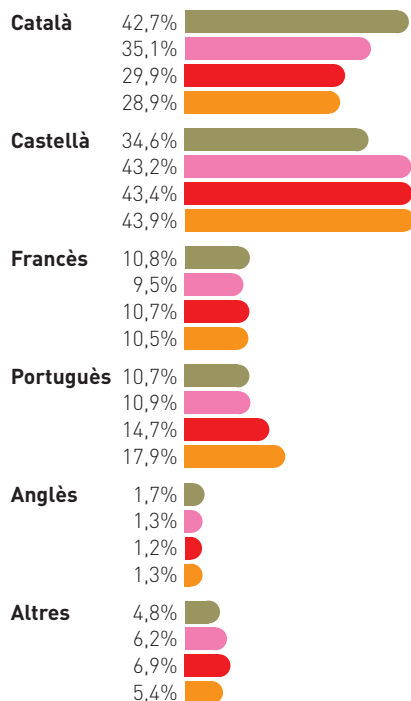
S'entén per *llengua pròpia* la llengua amb la qual s'identifiquen les persones enquestades, la que consideren la seva llengua.

Cal destacar que, si bé el català és la llengua materna del 29% de la població, el 38% identifica el català com la seva llengua. En canvi, en el cas del castellà el percentatge de llengua materna (43,9%) supera de 4 punts el de llengua considerada pròpia (39,7%). El 15% consideren que la seva llengua pròpia és el portuguès i el 9% el francès.

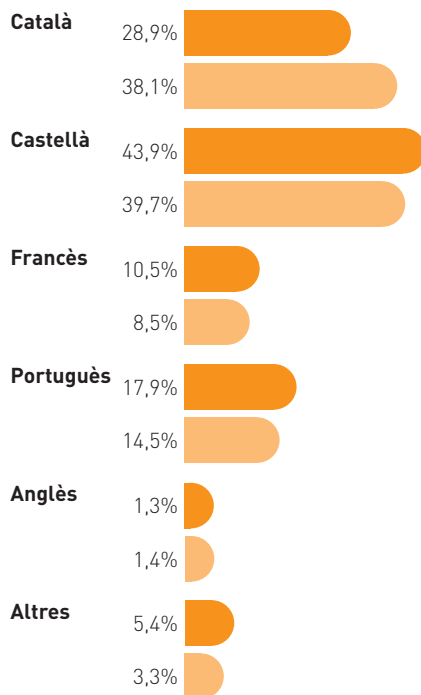

Opció multiresposta: cada enquestat podia donar més d'una resposta i per això la suma dels percentatges és superior a 100.

LLENGUA MATERNA

LLENGUA MATERNA I LLENGUA PRÒPIA

Llengua materna

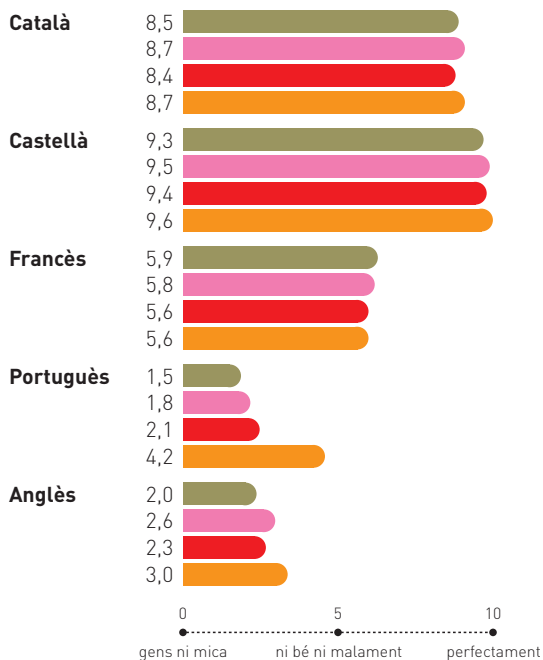
2009

Llengua pròpia

2009

Opció multiresposta: cada enquestat podia donar més d'una resposta i per això la suma dels percentatges és superior a 100. El 5% del total consideren pròpia més d'una llengua.

NIVELL EN QUÈ ENTÉN CADA LLENGUA (mitjana)

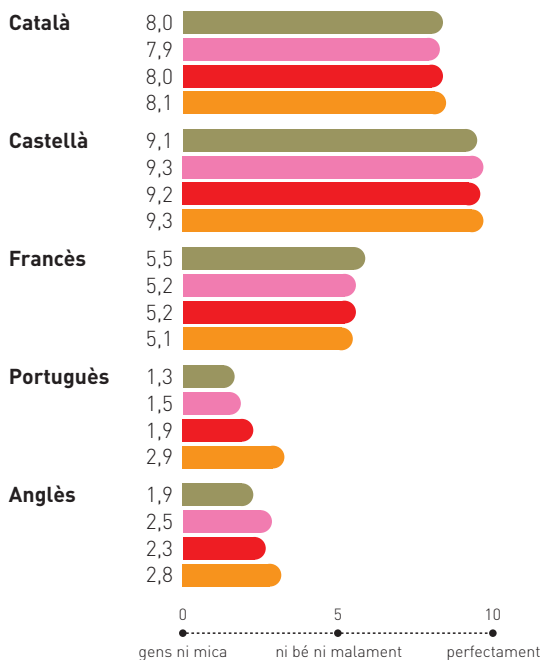
CONEIXEMENTS LINGÜÍSTICS

El grau de coneixement s'ha analitzat a partir de quatre competències lingüístiques que van associades al coneixement d'una llengua: entendre-la, parlar-la, llegir-la i escriure-la. Les mitjanes resultants per a cada ítem (*entén, llegeix, parla i escriu*) se situen en una escala entre 0 (gens) i 10 (perfectament).⁴

Els resultats mostren que la població té un bon nivell de català pel que fa a comprensió (mitjana de 8,7, tres dècimes més que el 2004) i lectura (8,1), i una mica més baix en la parla (7,3) i sobretot en l'escriptura (5,5). Aquests resultats s'han mantingut pràcticament iguals els darrers anys.

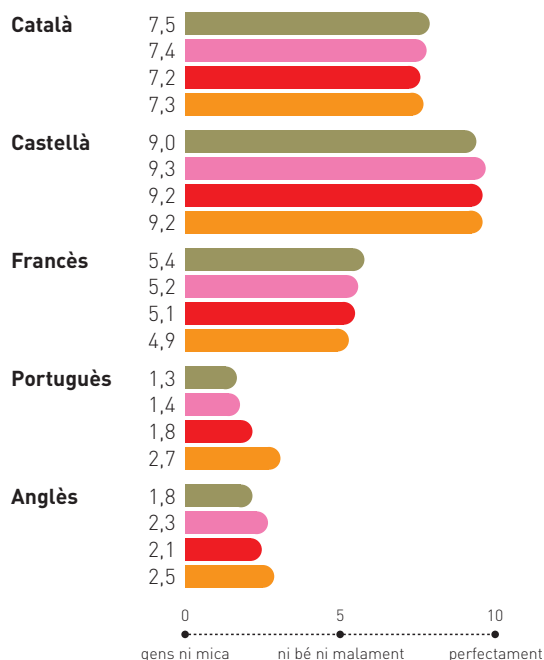
El coneixement del castellà no varia; té una mitjana per sobre del 9 en totes les competències excepte en l'escriptura (8,2). Pel que fa al francès, tampoc no hi ha variacions; la mitjana més alta és en comprensió (5,6) i la més baixa, en escriptura (4). Quant al portuguès, augmenta en totes les competències (comprensió: 4,2; resta de competències: entre 2,1 i 2,9). L'anglès puja lleugerament (comprensió: 3; entre 2,3 i 2,8 en les altres competències).

NIVELL EN QUÈ LLEGEIX CADA LLENGUA (mitjana)

4. L'escala en què es va mesurar el nivell de coneixement de cada llengua és:
 0 = gens ni mica;
 1 = amb moltes dificultats;
 3 = amb certes dificultats;
 5 = ni bé ni malament;
 7 = bastant bé;
 9 = molt bé;
 10 = perfectament.

NIVELL EN QUÈ PARLA CADA LLENGUA (mitjana)

INDICADOR DE CONEIXEMENT

Seguint la metodologia emprada en els estudis anteriors (del 1995, el 1999 i el 2004), s'ha calculat un indicador de coneixement global per a cada llengua a partir de la mitjana del nivell declarat en les quatre competències (entendre, llegir, parlar i escriure).⁵

Pel que fa a les variables sociodemogràfiques més significatives en relació amb el català, cal destacar que:

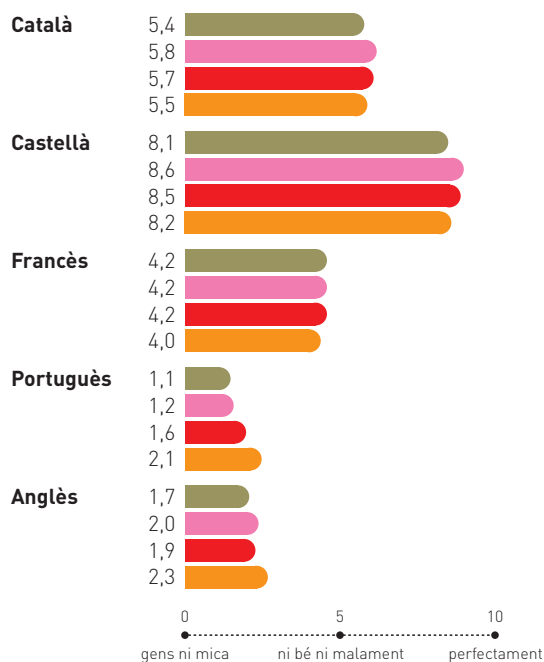
→ Els andorranos obtenen un 9,2 en l'indicador de coneixement, seguits dels espanyols (7,5), si bé aquesta mitjana varia en funció de la seva llengua materna; en els francesos és de 6,1 i en els portuguesos, de 5,5.

→ L'indicador de coneixement del català augmenta clarament amb els anys de residència, i també creix entre les persones amb més nivell d'estudis.

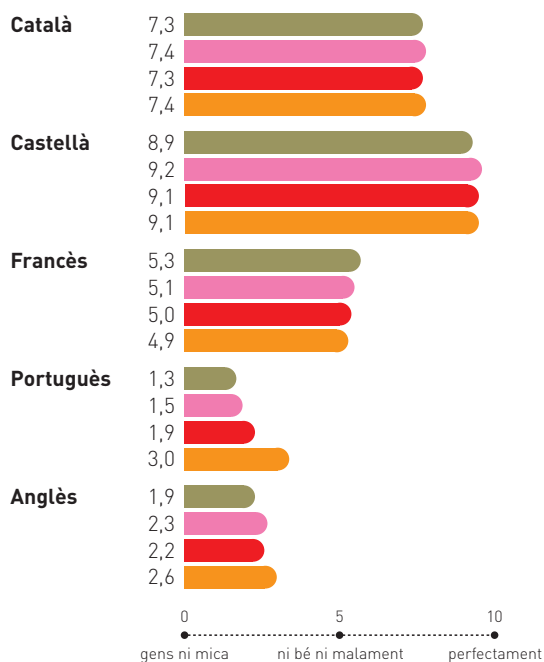
→ Per trams d'edat, com altres anys, els joves són els que tenen més bon coneixement de català (una mitjana de 8,7 entre les persones de 15 a 24 anys).

5. Indicador de coneixement =
(nivell entén +
nivell llegeix +
nivell parla +
nivell escriu) / 4.

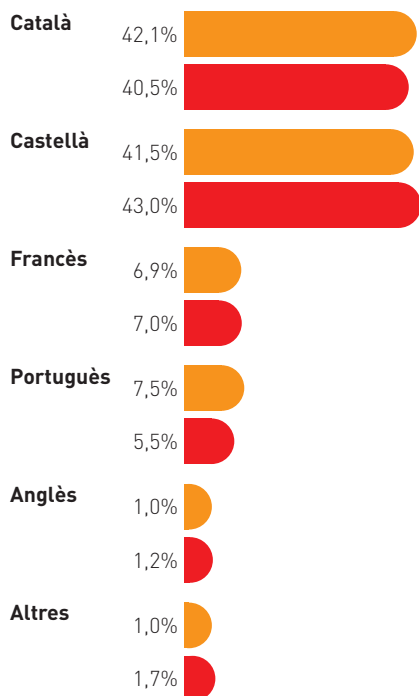
NIVELL EN QUÈ ESCRIU CADA LLENGUA (mitjana)

INDICADOR DE CONEIXEMENT CADA LLENGUA

PERCENTATGE DE TEMPS QUE UTILITZA CADA LLENGUA

USOS LINGÜÍSTICS

Els usos lingüístics s'han analitzat en els àmbits següents:

- a casa
- amb els amics
- a la feina
- en les relacions amb l'Administració pública
- en les relacions amb el món socioeconòmic

Tenint en compte tots els usos lingüístics segons la resposta a la pregunta sobre el percentatge de temps que s'utilitza cada llengua, el català recupera la primera posició com a llengua més utilitzada (42% del temps), seguida molt de prop pel castellà (41,5%). En el cas del francès és del 7%, en el del portuguès és del 7,5% i en el de l'anglès i altres llengües és del 1%. El 2004 la llengua més utilitzada era el castellà (43%), seguida del català (40,5%), el francès (8,3%) i el portuguès (5,5%).

El 15% de les persones enquestades no fa servir mai el català.

Per nacionalitats, la mitjana de temps que els andorrans utilitzen el català és del 66%; en el cas dels espanyols és del 45%, i quant als francesos, els portuguesos i el grup d'altres nacionalitats, entre el 15% i el 20% del temps. Els portuguesos fan servir el castellà el 42% del temps, els andorrans el 27% i els francesos el 24%.

2009

2004

USOS LINGÜÍSTICS A CASA

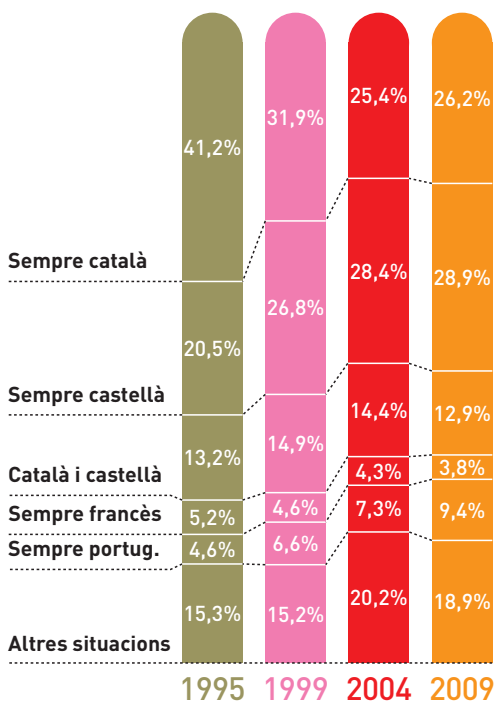
El castellà és la llengua més present a les llars d'Andorra (el 54,5% dels enquestats diuen que el parlen a casa), seguida del català (46%), el portuguès (19%), el francès (10%) i altres llengües (5%). En relació amb el 2004, el castellà ha perdut 2 punts, el català 1 punt i mig, el francès 2 i el portuguès n'ha pujat 4.

El castellà (29% / +0,5%) i el català (26% / +0,8%) pugen lleugerament com a llengües exclusives a casa en detriment del bilingüisme català-castellà, que baixa un punt i mig (12,9%). El 4% només parla en francès, el 9% exclusivament en portuguès (que puja dos punts) i en la resta de casos (19%) els enquestats parlen altres llengües o diverses combinacions de bilingüisme o trilingüisme.

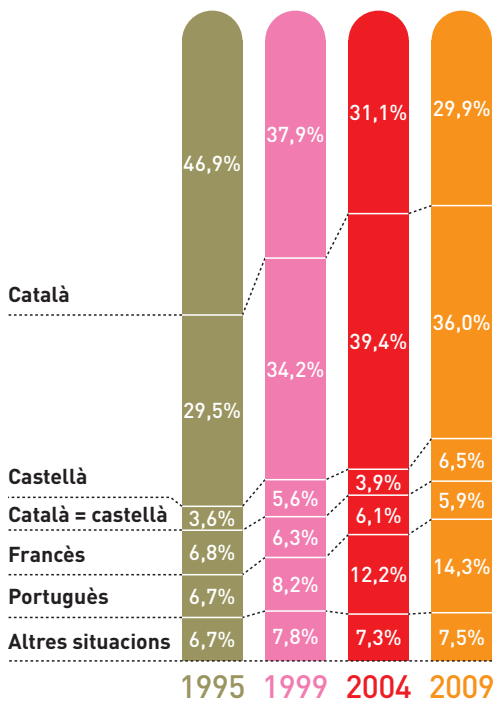
En els casos de les persones que parlen més d'una llengua a casa s'ha demanat la freqüència d'ús de cadascuna per determinar quina és la que més utilitzen.⁶ En aquest cas, el català frena una tendència decreixent molt accentuada i se situa en el 30%; el castellà manté la primera posició que va aconseguir el 2004 però baixa per primera vegada i obté un 36%; el bilingüisme català-castellà puja lleugerament i arriba al 6,5%; el francès baixa 2 dècimes (5,9%), i el portuguès creix i queda en el 14,3%.

⁶ El procés per assignar la llengua més utilitzada és: Si només es parla una llengua, és la més utilitzada. Si es parla més d'una llengua, s'ha demanat la freqüència d'ús de cadascuna (gens, poc, de tant en tant, bastant o molt); en aquests casos es considera *llengua més utilitzada* la llengua amb una freqüència d'ús més alta, i quan la freqüència d'ús de dos o més llengües és la mateixa s'han considerat les més utilitzades.

LLENGÜES EN QUÈ PARLA A CASA

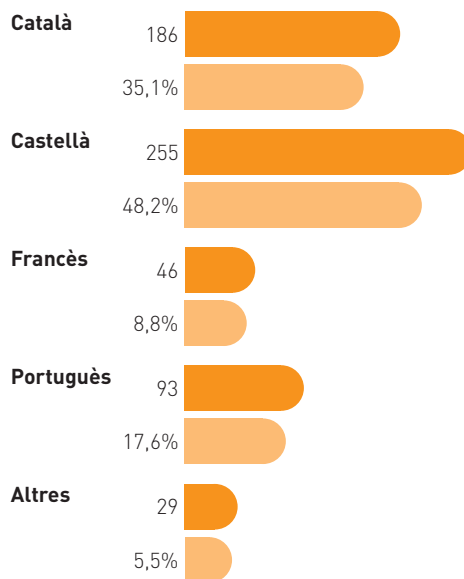
LLENGUA MÉS UTILITZADA A CASA

TRANSMISSIÓ LINGÜÍSTICA GENERACIONAL

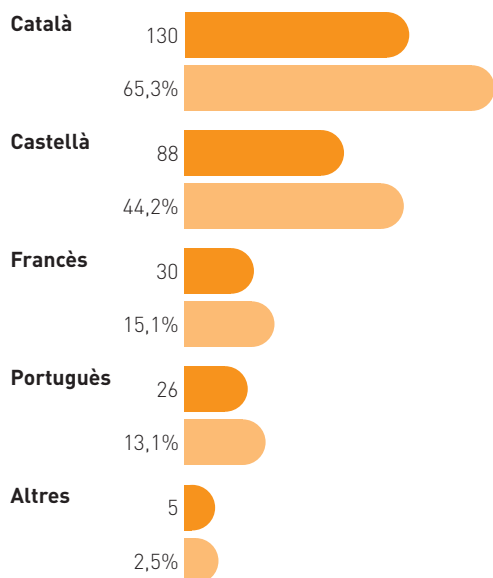
Una dada significativa amb vista al futur d'una llengua és la transmissió lingüística de pares a fills. Si bé amb la parella i amb els altres membres de la família es parla més en castellà, amb els fills predomina el català. Les persones que conviuen amb algun fill hi parlen més en català (47%) que en castellà (43%); un 21% ho fa en portuguès i un 12% en francès. Igualment, les persones que viuen amb més d'un fill diuen que els fills parlen entre ells sobretot en català (65%; en castellà 44%; en francès 15%; i en portuguès 13%).

EN QUINA LLENGUA PARLA AMB LA SEVA PARELLA (MULTIRESPOSTA)

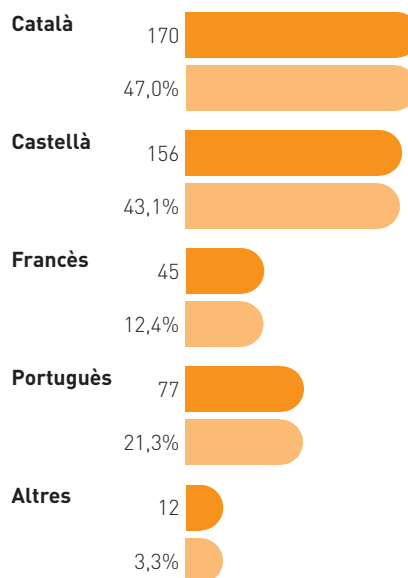
Base: persones que viuen amb la parella (528).

EN QUINA LLENGUA PARLEN ELS SEUS FILLS ENTRE ELLS (MULTIRESPOSTA)

Base: persones que viuen amb més d'un fill (199).

EN QUINA LLENGUA PARLA AMB ELS SEUS FILLS (MULTIRESPOSTA)

Base: persones que viuen amb fills (362).

Nombre absolut

Percentatge

USOS LINGÜÍSTICS AMB ELS AMICS

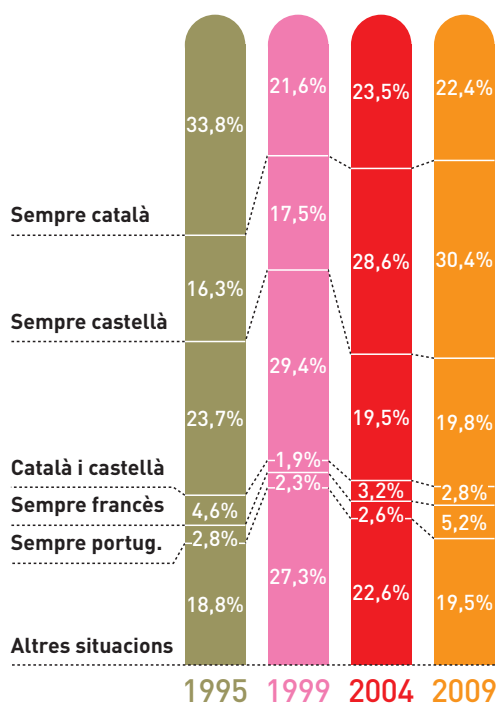
Amb els amics, el 30% dels enquestats parlen sempre en castellà, el 22% només en català, el 20% utilitzen les dos llengües, el 3% exclusivament en francès i el 5% en portuguès. El català va pujar 2 punts el 2004 i ara en baixa 1; el castellà va pujar 13 punts el 2004 i ara en puja 2; el bilingüisme català-castellà va baixar 10 punts el 2004 i ara es manté igual, i el portuguès dobra el percentatge respecte del 2004.

Si analitzem els usos lingüístics amb els amics segons la llengua més utilitzada –entre les persones que diuen que hi parlen en més d’una llengua–, el 38% utilitza més el castellà, el 30% fa servir més el català i prop de l’11% combina amb la mateixa freqüència el català i el castellà. Gairebé el 8% és per al portuguès i el 4% per al francès. Des del 1995 fins al 2009 el català ha baixat, el castellà retrocedeix per primera vegada després d’un augment important l’any 2004, el bilingüisme català-castellà augmenta, el francès baixa dos punts des del 2004 i el portuguès puja un punt i mig des del 2004.

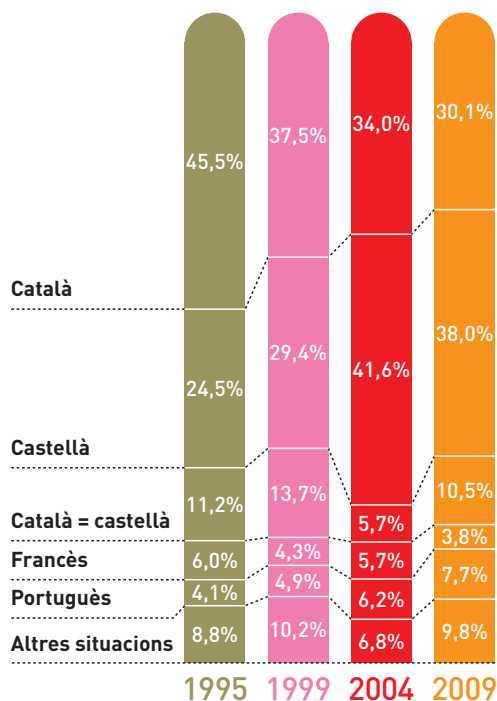
Per nacionalitats, els andorrans són els que amb més freqüència utilitzen el català per parlar amb els amics (sobretot els de llengua materna catalana: el 73% davant el 31% dels de llengua materna castellana). En el cas dels espanyols el percentatge és del 29% (el 75% entre els de llengua materna catalana i el 14% entre els de castellana). En augmentar el temps de residència disminueix la proporció de les persones que parlen amb més freqüència en castellà amb els amics.

El grup de 25 a 34 anys és el que menys utilitza el català amb els amics, i la llengua que fa servir més és el castellà. En aquest segment de població és on hi ha el contingent més elevat d’immigració recent. En canvi, el grup de 15 a 24 i el de 50 anys o més doblen el percentatge de català del grup de 25 a 34 (35% i 37%) i el segment de població de 35-49 anys gairebé iguala la freqüència d’ús de català (28%) i castellà (30%).

LLENGÜES EN QUÈ PARLA AMB ELS AMICS

LLENGUA MÉS UTILITZADA AMB ELS AMICS

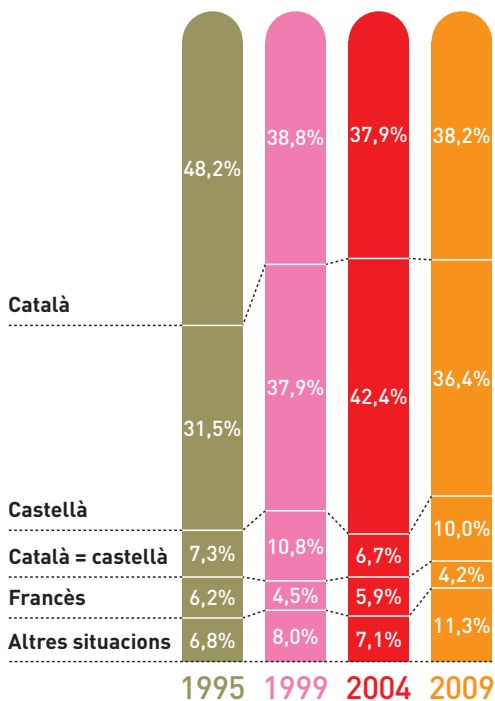
USOS LINGÜÍSTICS A LA FEINA

L'exclusivitat del català a la feina en les relacions internes (amb companys, caps, subordinats...) puja 5 punts i mig i recupera el primer lloc que va perdre el 2004 en detriment del bilingüisme català-castellà. El castellà es manté igual (havia pujat 6 punts i mig el 2004) i el francès baixa 2 punts.

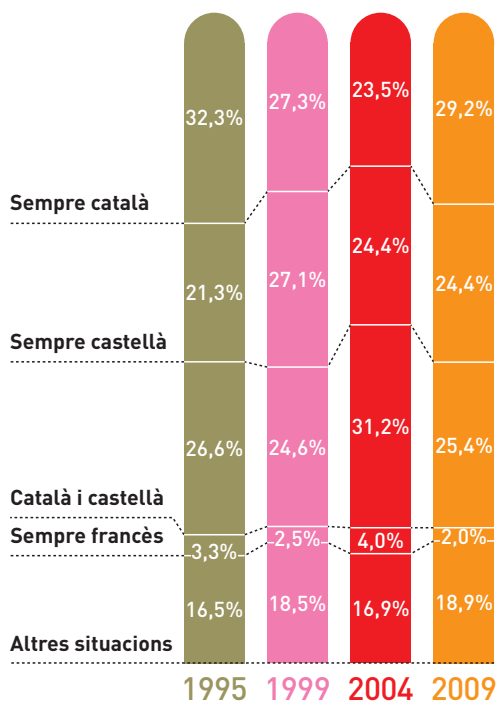
Quant a la llengua més utilitzada, el 38% fa servir més el català, el 36% el castellà, el 10% totes dues llengües, el 4% el francès i el 6% el portuguès. El català es manté respecte als anys 1999 i 2004 i passa a ser la llengua més emprada perquè el castellà baixa 6 punts. La proporció de persones que fan servir amb la mateixa freqüència el català i el castellà puja 3,3 punts (passa del 6,7% al 10%).

Pel que fa a les relacions externes (amb clients o proveïdors), el 45% de les persones que treballen a l'empresa privada utilitzen més el català (aquest percentatge es manté respecte del 2004) i el 30% fan servir més el castellà (el 2004 el percentatge era del 34%). L'11% combinen el català i el castellà en la mateixa proporció.

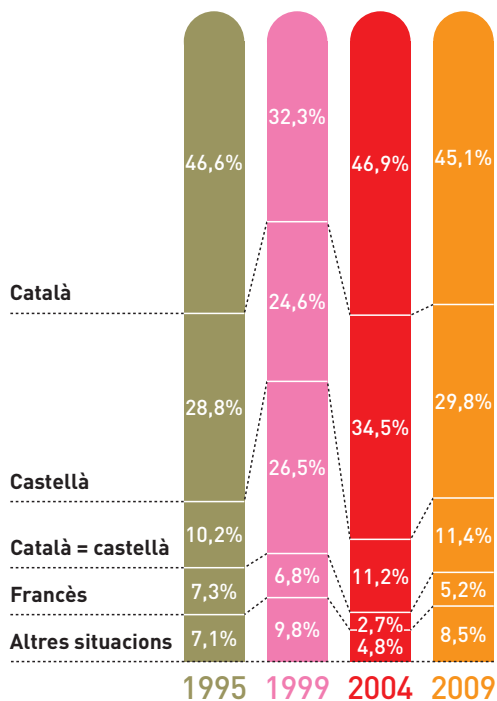
LLENGUA MÉS UTILITZADA A LA FEINA (RELACIONS INTERNES)

LLENGÜES EN QUÈ PARLA A LA FEINA

LLENGUA MÉS UTILITZADA A LA FEINA (RELACIONS EXTERNES)

INDICADOR D'ÚS⁷

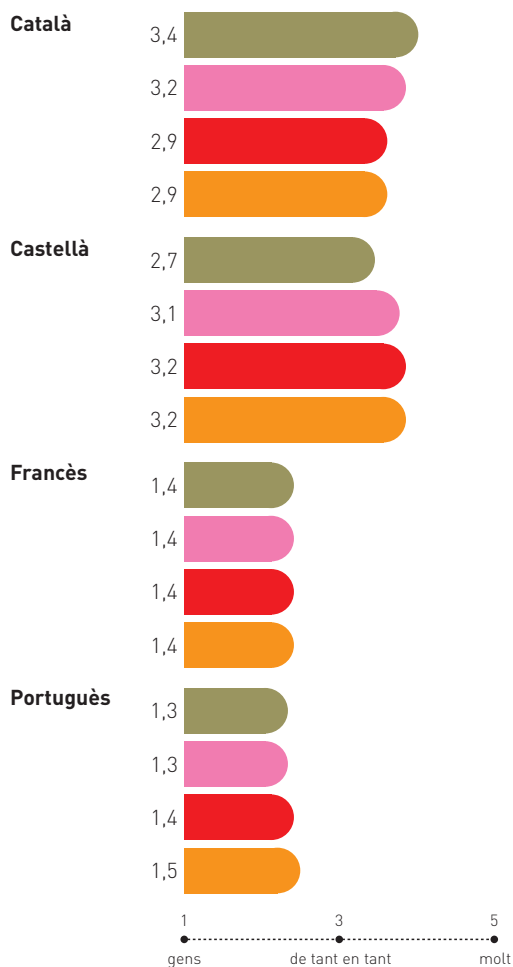
Agrupant els àmbits que comporten una freqüència d'ús més alta (a casa, amb els amics i a la feina), en una escala entre 1 (gens) i 5 (molt), el castellà es manté i continua en primer lloc (3,2), el català es manté igual (2,9), el francès també (1,4) i el portuguès puja una dècima (1,5).

L'indicador d'ús del català és més alt entre les persones de nacionalitat andorrana (4,1) que entre les de nacionalitat espanyola (2,9), francesa (2,1), portuguesa (1,7) i les d'altres nacionalitats (1,8), com també entre la població que té com a llengua materna el català (4,6; entre 1,7 i 2,6 en la resta de casos).

Com més anys de residència, més augmenta l'indicador d'ús del català (menys de cinc anys: 1,9; vint anys o més: 2,8; nats a Andorra: 3,9).

L'ús del català també s'incrementa entre les persones amb més nivell d'estudis (des d'un 2,3 entre les que tenen estudis primaris o inferiors fins a un 3,6 entre les que tenen estudis universitaris).

INDICADOR D'ÚS DE CADA LLENGUA (mitjana)

⁷ Indicador d'ús = (freqüència d'ús a casa + freqüència d'ús amb els amics + freqüència d'ús a la feina en les relacions internes) / 3.

Llengües
en què parla

1995

1999

2004

2009

Llengües
en què l'atenen

1995

1999

2004

2009

USOS LINGÜÍSTICS EN LES RELACIONS AMB L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

En els usos lingüístics amb l'Administració pública s'han inclòs les relacions dels usuaris amb les principals entitats públiques: Govern, Batllia, comuns, Servei de Policia, Servei d'Immigració, Andorra Telecom, Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS) i Forces Elèctriques d'Andorra (FEDA).

Tant en aquest context administratiu com en les situacions analitzades més endavant d'àmbits del món socioeconòmic, és útil diferenciar la llengua en què s'hi adrecen els usuaris de la llengua en què són atesos, tal com hem fet en tots els estudis des del 1995.

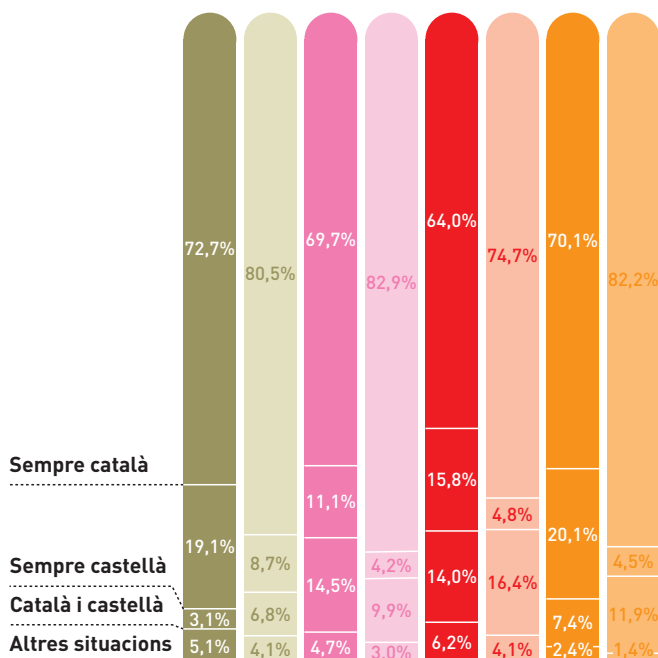
A l'Administració pública, la majoria de la població és atesa en català (82%), un 12% en català i castellà, i un 4,5% només en castellà (majoritàriament persones nouvingudes).

El català puja 7,5 punts respecte a l'últim estudi i recupera el percentatge del 1999 (el 2004 havia perdut 8 punts).

Pel que fa a la llengua en què s'hi adreça, el 70% de la població parla sempre en català, el 20% només en castellà i el 7% combina el català i el castellà.

El català puja 6 punts i el castellà 4, mentre que el bilingüisme baixa un 50% (passa del 14% al 7%).

LLENGÜES EN QUÈ PARLA / LLENGÜES EN QUÈ L'ATENEN A L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

USOS LINGÜÍSTICS EN LES RELACIONS AMB EL MÓN SOCIOECONÒMIC

Com en els altres estudis, s'han analitzat els usos lingüístics en vuit situacions concretes d'àmbits del món socioeconòmic segons la llengua en què s'hi adrecen i la llengua en què són ateses les persones entrevistades: quan van al banc, la companyia d'assegurances o la gestoria; quan van al metge o al dentista; quan van a la perruqueria; quan van a comprar en una botiga; quan van a comprar en uns grans magatzems; quan van al restaurant; quan agafen el taxi o l'autobús; quan van al bar, el pub o la discoteca, i quan van a comprar en una botiga.

Continuem constatant que hi ha diferències significatives en els usos lingüístics segons el tipus de situació. Els resultats estan exposats a continuació per ordre de la situació més favorable a l'ús del català (banc/companyia d'assegurances/gestoria) a la menys favorable (grans magatzems).

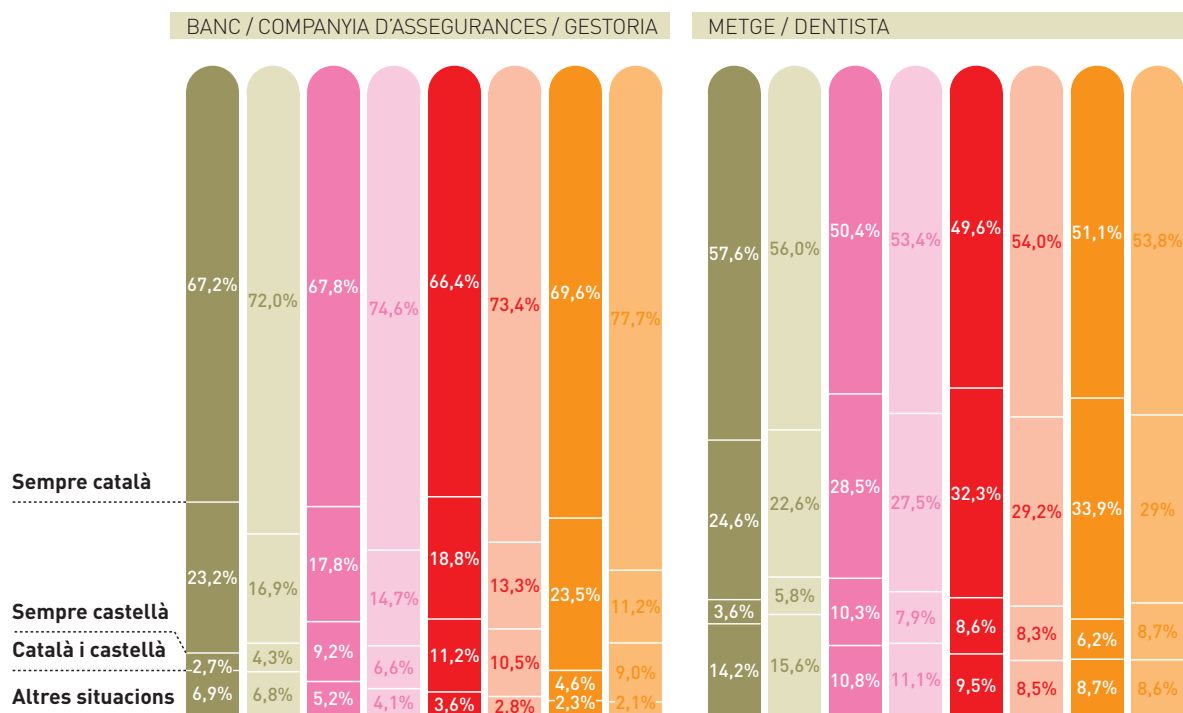
BANC / COMPANYIA D'ASSEGURANCES / GESTORIA

El 78% dels enquestats diuen que quan van al banc, a la companyia d'assegurances o a la gestoria els atenen només en català, l'11% només en castellà i el 9% en català i en castellà. L'ús del català augmenta de 4 punts respecte al 2004 i el castellà baixa lleugerament.

Pel que fa a les llengües en què s'hi adrecen, gairebé el 70% parlen només en català (increment de 3 punts respecte al 2004), mentre que el 23% ho fan només en castellà (puja 5 punts) i el 5% combinen català i castellà (6 punts menys).

En relació amb les variables sociodemogràfiques, cal destacar que el 69% dels espanyols i el 66% dels francesos només parlen en català en aquests àmbits; en canvi, els portuguesos parlen en una proporció més gran en castellà (54%) tot i que el 34% fa servir només el català.

LLENGÜES EN QUÈ PARLA / LLENGÜES EN QUÈ L'ATENEN

METGE / DENTISTA

El 54% de les persones que van al metge o al dentista afirmen que les atenen només en català, el 29% només en castellà i el 9% en les dos llengües. Els percentatges no varien.

Pel que fa a la llengua en què parlen, el 51% només fa servir el català, el 34% només el castellà i el 6% combina el català i el castellà. La utilització del català i del castellà s'ha mantingut estable els darrers anys.

PERRUQUERIA / BARBERIA

Tant l'atenció com l'ús per part dels clients no canvien gaire i se situen al voltant del 54% pel que fa al castellà i del 33% quant al català.

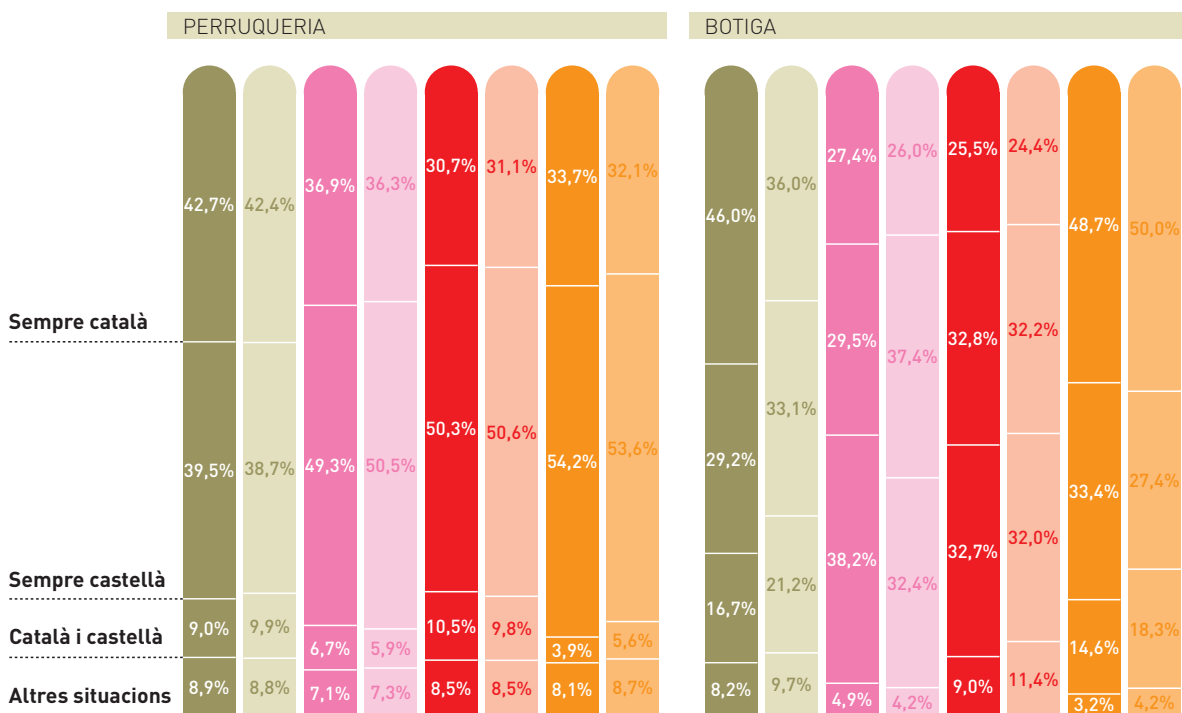
BOTIGUES

L'evolució de l'ús del català a les botigues és positiva i contrasta amb la situació als grans magatzems.

Pel que fa a l'ús per part dels clients, la tendència és molt semblant: el 49% parlen només en català (el 2004 ho feien el 25%), el 33% només en castellà (32% el 2004) i el 15% utilitzen les dues llengües (amb un descens important de 18 punts ja que el 2004 el percentatge era del 32%).

L'atenció només en català ha augmentat un 100% respecte al 2004 (del 24% al 50%) i la llengua oficial passa a ocupar el primer lloc que tenia el 1995. El castellà perd 5 punts (del 32% passa al 27%) i el bilingüisme català-castellà, 14 punts (del 32% al 18%).

LLENGÜES EN QUÈ PARLA / LLENGÜES EN QUÈ L'ATENEN

RESTAURANTS

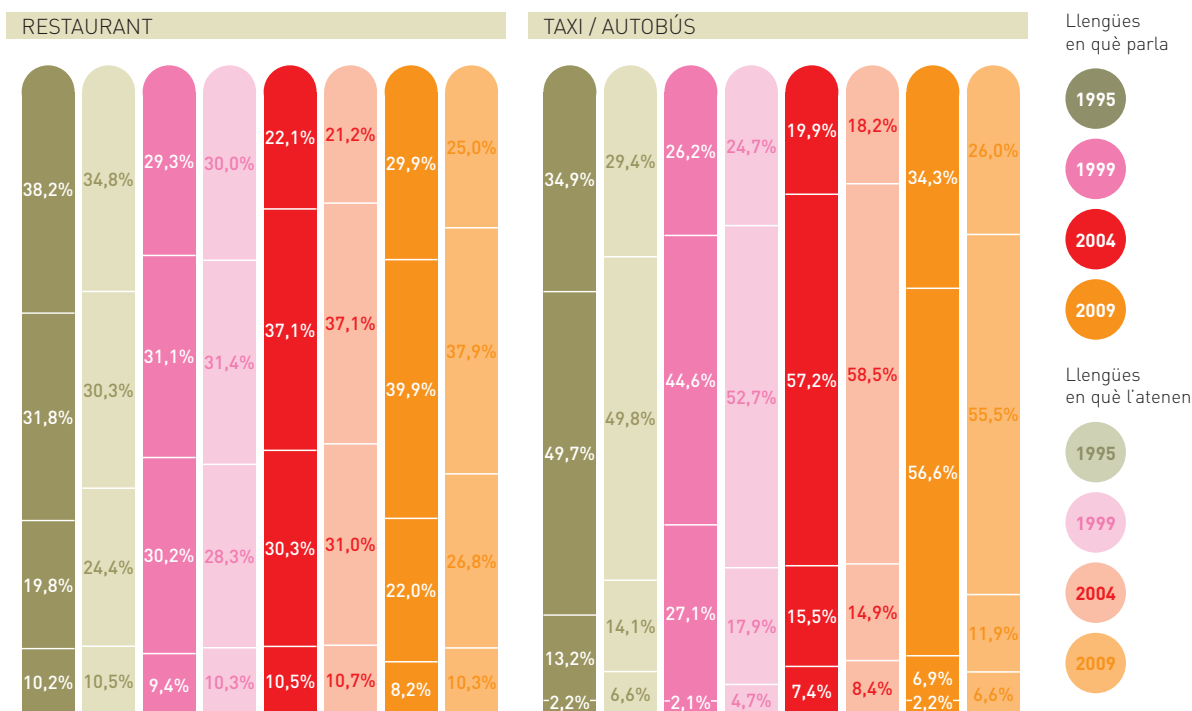
L'atenció exclusivament en català als restaurants ha augmentat de 4 punts i se situa en el 25%. El castellà es manté (38%) i l'atenció en les dos llengües perd 4 punts.

El 30% de les persones enquestades afirmen que quan van a restaurants parlen només en català (el 2004 el percentatge era bastant inferior, del 22%), mentre que gairebé el 40% parlen només en castellà i el 22% combinen català i castellà (-8% respecte al 2004).

Quant a la llengua més utilitzada, no hi ha canvis significatius: castellà (51%), català (35%) català i castellà (8%), francès (2%) i portuguès (2%).

TAXI / AUTOBÚS

Tant l'atenció en català (+8%) com l'ús que en fan els clients (+14%) han augmentat considerablement els darrers cinc anys, si bé el castellà continua sent majoritari (55%), malgrat que retrocedeix una mica.

Llengües
en què parla

Llengües
en què l'atenen

BAR / PUB / DISCOTECA

Continua la tendència negativa dels últims anys en l'atenció en català als bars, pubs i discoteques. L'atenció només en castellà fa la pujada més gran dels cicles estudiats i creix 9 punts respecte al 2004 (del 49% al 58%); el català cau un punt (n'havia perdut 8 el 2004) i se situa en el 14%; i l'atenció bilingüe també baixa (del 22% el 2004 al 16% el 2009).

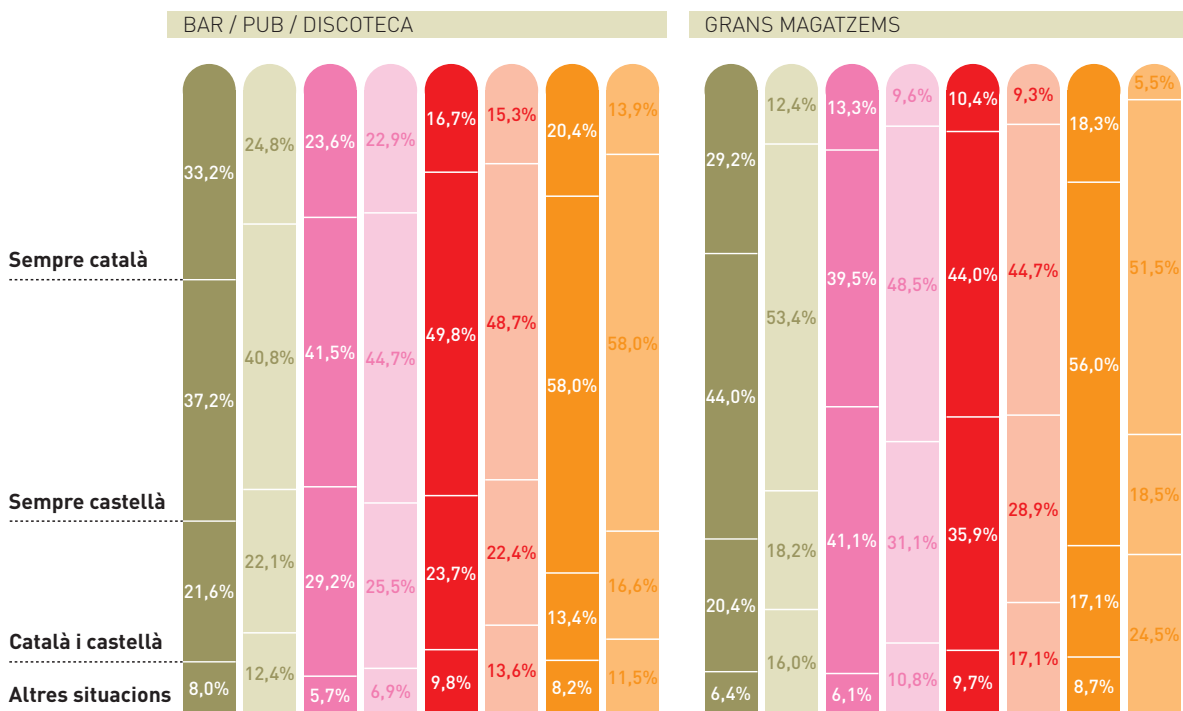
En canvi, pel que fa a l'ús dels clients, es confirma l'ascens del català observat en tots els àmbits socioeconòmics: puja 4 punts respecte del 2004 (del 16% al 20%) després de perdre'n 7 el 1999. El castellà també creix (del 50% al 58%) i el bilingüisme, com en altres situacions, també cau considerablement (del 23% al 13%) i se situa en el nivell més baix de tots els anys analitzats.

GRANS MAGATZEMS

Aquest àmbit és el més negatiu dins l'apartat de *Relacions amb el món socioeconòmic* i contrasta amb els bons resultats obtinguts a les botigues. L'atenció exclusivament en català en aquest sector és la més baixa (5,5%) i ha caigut 4 punts respecte del 2004, mentre que l'atenció només en castellà ha pujat 7 punts (del 44% el 2004 al 51% el 2009). L'atenció bilingüe català-castellà cau 10 punts (més o menys els que guanya el castellà) i el grup d'altres situacions creix 7 punts i arriba al 24,5% (prop d'un 17% de les persones són ateses en castellà i una altra llengua diferent del català).

L'única dada positiva d'aquest àmbit, i que en general es veu en totes les relacions amb el món socioeconòmic, és l'augment del percentatge de persones que només parlen en català quan van a comprar als grans magatzems, encara que l'atenció en català hagi disminuït. En aquest sentit també es detecta una bipolarització en detriment del bilingüisme: el castellà puja 12 punts i passa del 44% (2004) al 56% (2009); el català augmenta de 8 punts (del 10% al 18%); i el bilingüisme cau 18 punts (del 36% al 17%).

LLENGÜES EN QUÈ PARLA / LLENGÜES EN QUÈ L'ATENEN

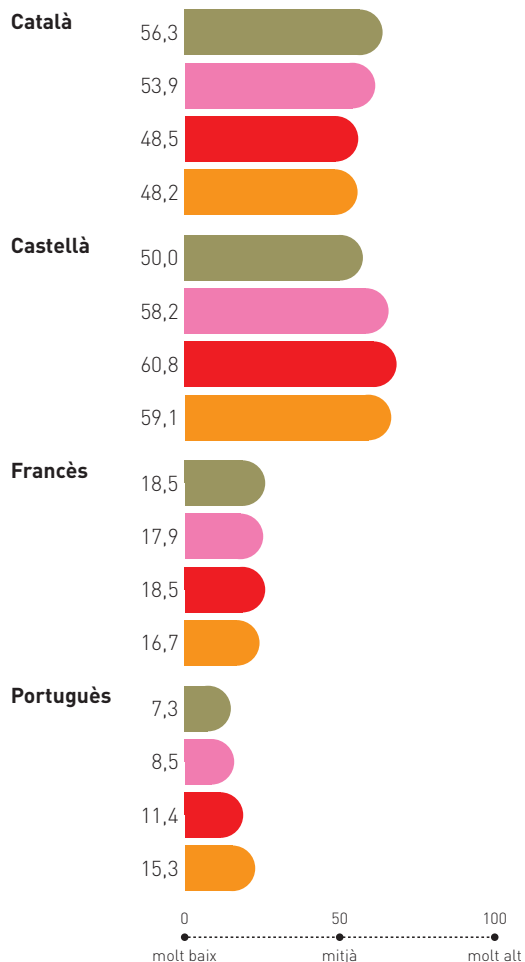

INDICADOR LINGÜÍSTIC

A partir de l'indicador de coneixement i de l'indicador d'ús de cada llengua s'ha calculat un indicador lingüístic,⁸ que oscil·la en una escala entre 0 i 100 en què 0 significa que el coneixement i l'ús d'una llengua són nuls i 100 que el coneixement d'una llengua és perfecte i l'ús molt alt.

L'indicador lingüístic del català ha baixat lleugerament respecte a l'any 2004 (0,3 punts, en passar d'una mitjana de 48,5 a 48,2), i també han baixat els indicadors del castellà (de 60,8 a 59,1) i del francès (de 18,5 a 16,7), mentre que l'indicador del portuguès ha augmentat de 3,6 punts (ha passat d'11,4 a 15,3) com a resultat de l'increment de població d'origen portuguès que s'ha registrat aquests darrers anys.

INDICADOR LINGÜÍSTIC DE CADA LLENGUA (mitjana)

⁸. Indicador lingüístic = [(Nivell entén + Nivell llegeix + Nivell parla + Nivell escriu) / 4] * [Freqüència d'ús a casa + Freqüència d'ús amb els amics + Freqüència d'ús a la feina] / 3 * 2

ACTITUDS CAP AL CATALÀ

El 92% de la població creu que és molt o bastant convenient conèixer el català per viure a Andorra. Pel que fa a la necessitat real d'ús de la llengua en funció de l'entorn (tant familiar, laboral, com social), el 71% considera que el català és un element important en la seva vida diària, però el 28% no el troba tan necessari (el 39% dels enquestats amb estudis primaris el consideren poc o gens necessari, el 28% dels que tenen estudis secundaris superiors i el 21% dels que han fet estudis universitaris).

El 51% de les persones que treballen a la indústria, a la construcció i a l'agricultura, el 42% dels treballadors no qualificats i el 41% de les mestresses de casa no troben necessari l'ús del català en la seva vida quotidiana.

Pel que fa a la nacionalitat, el 50% dels portuguesos, el 27% dels espanyols, el 27% dels francesos, el 27% del grup d'altres nacionalitats i el 28% dels andorrans afirmen que no tenen la necessitat d'utilitzar el català en el seu dia a dia.

El 28% de la població pensa que no és necessari tenir coneixements de català per estar integrat al país i el 67% pensa que sí. Aquesta diferència d'opinió ve determinada principalment per la variable dels estudis: el 41% de les persones amb estudis universitaris manifesten que la integració al país no és possible sense conèixer la llengua oficial, davant del 20% dels enquestats amb estudis primaris.

El 65% de la població pensa que es pot trobar feina sense tenir coneixements de català, el 25% opina que depèn del sector i el 8% creu que no és possible accedir al mercat de treball sense conèixer la llengua oficial.

El 70% dels enquestats que treballen creuen que és important tenir uns bons coneixements de català per millorar les perspectives professionals (el 29% consideren que és poc o gens important en el seu sector de treball).

Pel que fa a la difusió del català, més de la meitat de la població afirma que ja és suficient i el 40% diu que és insuficient.

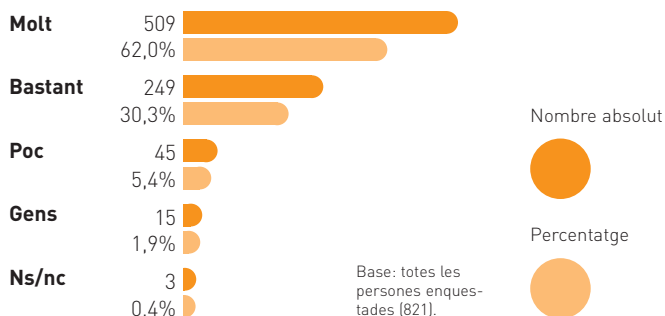
Quant al consum de mitjans de comunicació, es fa majoritàriament en català a la premsa i a la ràdio, i majoritàriament en castellà a la televisió, en els missatges electrònics, els llibres i les revistes.

Una dada significativa és el canvi de llengua quan algú s'adreça en català a una altra persona i l'interlocutor li respon en una altra llengua. En el 79% dels casos els enquestats canvien de llengua i en el 20% continuen la conversa en català. El 52% de la població fa servir el català quan inicia una conversa.

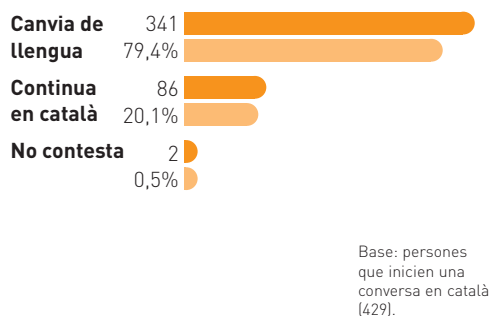
A mesura que augmenta l'edat, creix la freqüència de persones que continuen la conversa en català i, en canvi, són els més joves els que més canvien de llengua.

Els andorrans i en general les persones de llengua materna catalana són els que, en una proporció més gran, continuen la conversa en català (26% i 28%).

CREU QUE ÉS CONVENIENT CONÈIXER EL CATALÀ PER VIURE A ANDORRA?

SI ES DIRIGEIX A ALGÚ EN CATALÀ I LI RESPON EN QUALESEVOL ALTRA LLENGUA, VOSTÈ... ?

CONCLUSIONS I VALORACIONS

Tenint en compte la tendència marcadament negativa que va reflectir l'enquesta de l'any 2004, els resultats del treball del 2009 mostren que aquesta tendència s'ha frenat i fins i tot es constata una evolució ascendent de l'ús del català. Si el 2004 la llengua més utilitzada era el castellà (43%), seguida del català (40,5%), ara s'ha capgirat la situació: el percentatge de temps que es fa servir el català és del 42% (+1,5%) mentre que en el cas del castellà és del 41,5% (-1,5%).

No obstant això, agrupant els tres àmbits que impliquen una freqüència d'ús més alta (a casa, amb els amics i a la feina), la llengua més utilitzada és el castellà, que es manté estable, igual que el català.

Pel que fa al coneixement del català, els resultats són semblants als de l'any 2004 i en general són bons.

El català creix i és la llengua més present en determinats àmbits (Administració pública, banca, assegurances, atenció mèdica, botigues minoristes i lloc de treball) i és menys present en la comunicació a la llar, amb el català i en algunes relacions amb el món socioeconòmic com els grans magatzems, el transport públic i els restaurants, tot i que l'ús en aquests espais també s'ha incrementat. Hi ha molt contrast entre els àmbits més aviat institucionalitzats, d'una certa formalitat, i els que són més individualitzats i relacionats amb els serveis i el lleure.

En aquest sentit, cal insistir en la conscienciació dels catalanoparlants perquè no canviïn de llengua i en la dels empresaris perquè l'atenció als clients i usuaris es faci d'entrada en la llengua oficial. Precisament perquè en general hi ha un bon nivell de català pel que fa a entendre'l i parlar-lo, i atès que en alguns àmbits com l'Administració pública i els bancs es demostra que el 70% dels ciutadans s'hi relacionen en la llengua oficial, cal incidir en els sectors desfavorables per trencar aquesta bipolarització i perquè la garantia d'atendre en català que estableix la llei sigui efectiva.

Si els catalanoparlants fan servir una altra llengua als bars, als restaurants, a les discoteques, als grans magatzems, etc., no s'afavo-

reix que disminueixi la percepció que el català només és la llengua oficial.

Malgrat que el canvi de llengua és molt habitual, el percentatge de persones que només parlen en català creix en tots els àmbits (casa, feina, perruqueria, banc, gestoria, metge, Administració, i de manera molt important a les botigues i al transport públic), fins i tot en els que són més desfavorables (bars, pubs, discoteques, restaurants, grans magatzems); l'excepció és amb els amics, en què el català perd un punt respecte del 2004. Cal destacar que el 52% de la població total, quan inicia una conversa, ho fa en català, però si el receptor de la conversa contesta en una altra llengua, en un 79% dels casos l'emissor canvia de llengua i només el 20% continua la conversa en català (el percentatge de catalanoparlants que continuen la conversa en català és del 28%). Els joves canvien de llengua majoritàriament i cal revertir aquesta situació amb iniciatives que promoguin el català com a llengua atractiva per al jovent.

És especialment rellevant la recuperació del primer lloc del català a la feina, un àmbit que ocupa bona part del nostre temps. En un moment de crisi econòmica com l'actual, el català representa un plus de qualitat per trobar feina, per millorar les perspectives laborals, i cal transmetre aquesta idea d'oportunitat per obrir portes, sobretot a les persones empleades en sectors en què el català és gairebé inexistent (com la construcció) i que s'han vist obligades a canviar d'orientació professional.

L'ocupació laboral és una variable determinant. La majoria de les persones que treballen en organismes financers o assegurances, professions liberals, Administració pública, para-públiques i ensenyament diuen que a la feina parlen només en català, mentre que en el sector de l'hoteleria i la restauració i el sector industrial i de garatges diuen en una proporció més alta que parlen en castellà, i en el sector de la construcció i annexos predomina el castellà sol i el castellà combinat amb altres llengües.

Tot i que el català com a llengua familiar ha retrocedit a causa dels fluxos migratoris, l'ús exclusiu del català a les llars s'incrementa lleugerament i, sobretot, es detecta un procés de transmissió lingüística intergeneracional a favor del català: el 47% de les persones que viuen amb algun dels fills a la llar els parlen

en català i el 43% ho fan en castellà. Hi ha una tendència a transmetre el català fins i tot quan no és la llengua materna: gairebé la totalitat de les persones de llengua materna catalana parlen als seus fills en català i també ho fan el 45% dels que tenen com a llengua materna el castellà i el 41% dels que tenen el francès com a llengua materna. En el cas de persones que viuen amb algun fill i que no parlen català, el 63% consideren important que els seus fills tinguin un bon nivell de català. Els fills també parlen més en català entre ells que no pas en castellà.

També és positiu el fet que el 40% de la població consideri el català com a llengua pròpia (39% el castellà, 14% el portuguès i 8% el francès), fet que pot contribuir a augmentar el nombre de parlants de la llengua.

Pel que fa a la llengua més utilitzada amb els amics, la tendència és semblant a la de l'àmbit familiar. El català i el castellà retrocedeixen uns 4 punts a favor del bilingüisme, el francès en recula 2 i el portuguès en puja 1,5. Cal destacar que en el grup d'edat de 25 a 34 anys, menys del 20% utilitza més el català, mentre que en els grups de 15-24 anys i 50 anys o més el percentatge supera el 35%. La distorsió en aquesta franja de 25 a 34 anys s'explica perquè aquest segment de la població és el que inclou més immigració recent.

L'interès que mostra la població per millorar el nivell de català és important ja que més de la meitat de la població enquestada afirma que li resultaria molt o bastant interessant millorar el seu nivell, enfront de poc més del 10% de les persones que diuen que els resultaria poc o gens interessant i el 33% que considera que ja té prou nivell de català. A més, la majoria dels enquestats (92%) creu que és molt o bastant convenient conèixer el català per viure a Andorra.

Ara bé, un bon coneixement i una bona predisposició respecte d'una llengua (sentir-la com a pròpia, creure que és convenient conèixer el català per viure a Andorra i integrar-s'hi, etc.) no necessàriament es tradueixen en un ús més gran.

Una societat multilingüe com és l'andorrana té el repte que el català esdevingui la llengua més utilitzada en el conjunt de les relacions socials i no només en els àmbits on actualment és preeminent. Hi ha diversos factors

que dificulten aquesta normalització del català: d'una banda, l'afluència continuada de nous immigrants i el fet que els nouvinguts de llengua no catalana es poden relacionar en el seu entorn quotidià, majoritàriament, sense utilitzar el català i mantenen o adopten com a llengua habitual el castellà (un gran nombre d'immigrants treballa en sectors amb una presència escassa del català); i d'altra banda, la població andorrana o ja instal·lada fa anys que és de llengua materna catalana o coneix perfectament el català però que canvia també al castellà en alguns entorns que es consideren, potser de manera inconscient, no idonis o no favorables per a l'ús del català.

ANNEX

FITXA TÈCNICA METODOLÒGICA

1995

1999

2004

2009

Àmbit territorial	Totes les parròquies d'Andorra.	Totes les parròquies d'Andorra.	Totes les parròquies d'Andorra.	Totes les parròquies d'Andorra.
Univers	Residents a Andorra majors de 14 anys.	Residents a Andorra majors de 14 anys.	Residents a Andorra majors de 14 anys.	Residents a Andorra majors de 14 anys.
Grandària de la mostra	1.016 enquestes.	671 enquestes.	677 enquestes.	821 enquestes.
Mètode de mostreig	Primer, selecció del domicili de la persona entrevistada pel mètode de rutes aleatòries, i segon, selecció de la persona entrevistada pel mètode de quotes. La mostra es va estratificar per sexe, nacionalitat i parròquia de residència.	Primer, selecció del domicili de la persona entrevistada pel mètode de rutes aleatòries, i segon, selecció de la persona entrevistada pel mètode de quotes. La mostra es va estratificar per sexe, edat, situació laboral, nacionalitat i parròquia de residència.	Primer, selecció del domicili de la persona entrevistada pel mètode de rutes aleatòries, i segon, selecció de la persona entrevistada pel mètode de quotes. La mostra es va estratificar per sexe, edat, nacionalitat i parròquia de residència.	La mostra s'ha escollit aleatòriament entre els telèfons fixos o mòbils que figuren a la guia de telèfons d'Andorra Telecom. La persona enquestada s'ha seleccionat per quotes de sexe, i per tal d'obtenir una mostra representativa de la població s'ha ponderat per nacionalitat i edat.
Marge d'error absolut	± 3,1% Error calculat per a una probabilitat que no sigui superat del 95% i per al cas de màxima indeterminació (P=Q=50%).	± 3,8% Error calculat per a una probabilitat que no sigui superat del 95% i per al cas de màxima indeterminació (P=Q=50%).	± 3,7% Error calculat per a una probabilitat que no sigui superat del 95% i per al cas de màxima indeterminació (P=Q=50%).	+/- 3,47% Error calculat per a una probabilitat que no sigui superat el 95% i per al cas de màxima indeterminació (P=Q=50%).
Tipus d'entrevista	Enquesta personal, amb un qüestionari prèviament estructurat d'una durada aproximada de 25/30 minuts.	Enquesta personal, amb un qüestionari prèviament estructurat d'una durada aproximada de 20/25 minuts.	Enquesta personal, amb un qüestionari prèviament estructurat d'una durada aproximada de 20/25 minuts.	Enquesta telefònica, amb un qüestionari prèviament estructurat d'una durada aproximada de 20/25 minuts.
Treball de camp	Realitzat de l'11 de setembre al 10 d'octubre de 1995, amb un equip de 19 enquestadors.	Realitzat del 15 de setembre al 7 d'octubre de 1999, amb un equip de 13 enquestadors.	Realitzat del 13 de setembre al 4 d'octubre del 2004, amb un equip de 16 enquestadors.	Dut a terme entre l'11 de maig i el 29 de maig del 2009, amb un equip de 10 enquestadors.

Govern d'Andorra

